

Мисли и цртежи

(Excerpt in Macedonian)

Translated by: Darko Spasov

Contact of the translator: polatski@gmail.com

Стрипарот кој завива со волци

Пред неколку недели, додека бев на кафе со една стара познајничка, дознав нешто во што отпрво не поверував. Нема да поверувате ни вие. Замислете, Друштвото за заштита на динарската фауна секоја година

... изведува попис на словенечките волци со помош на волонтери кои во шумата завиваат кон месечината и така ги бележат одзивите.

– Што?

– Да, со Андреј сигурно одиме!

– Што?

Сериозно. Знам. Штом слушнав, знаев дека тоа мора да се види. Мојот син е голем лупофил, исто така, но моравме да го разочараме дека ќе почека уште некоја година.

- Аууууууууу!!!
- Тарас, не! Уште си премал: пописот е ноќе!
- И ќе ги исплашиш!
- Аууууууууу!!!

Значи, ако сакате да учествувате на ваква забава, мора прво да отидете на биотехничкиот факултет, каде што еден опасен махер, кој наводно низ целиот свет ги бележи крзнените сверови, од мечки до снежни леопарди, ќе ви објасни неколку работи за волците.

На пример, дека во Словенија моментално живеат сè на сè вкупно едно 9 глутници со по околу 7 волци. И дека, за разлика од оние многуглави стада циновски мрцини, кои во руските бајки го демнат осамениот патник на снегот, кај нас глутницата се состои само од мајка со прилично мала категорија, татко и нивните младенчиња од оваа и минатата година.

– Дали сте вие сосема сигурни дека не сте глутница, туку дека сте обично семејство?

– Некако мали ми изгледате...

– Може некој да го гризне?

– Татко му на Могли, да речеме, не беше шеф! Акела беше!

Мај! Немој случајно да си му одговорил!

Петар и волкот

Белиот песјак

Кога децата ќе пораснат, родителите брзо ги бркаат од дома, а малечките потоа сами си талкаат по светот додека не најдат слободна територија, каде што се обидуваат да најдат партнер и да основаат сопствена глутница. Зафатеноста на територијата ја проверуваат со завивање: ако нема одговор, значи територијата е слободна, а одговорот со завивање значи дека нема место.

- Работи ли нешто во оваа шууууума??!
- Бегај мали! Не гледаш дека е зафатено?!
- Ауууууу!!!
- Цак!

По предавањето, биолозите те учат и како правилно се завива...

- Аха! Аха! Малку повеќе на средина! Малку пократко спуштање на крајот! Мааалку подолг вовед!
- Инаку супер!
- Ауууууу!!!

... а потоа започнува: три вечери по ред, секој ден, еден час по зајдисонце, треба да се нацрташ на местото што ти е доделено и да завиваш на највисоките можни локации во четирите квадранти на познатата територија на локалната глутница.

Јас, на пример, јодлав во околината на Рибница, и првата вечер му правев друштво на локален ловџија, кој, додека возеше по шумските патишта, покрај јазовци, лисици и зајаци, ми раскажуваше забавни ловечки приказни.

- ... Еднаш го најдоа пресечениот оглавник на Тонка, која ја водеше Времшката глутница!
- И нас нè обвинија за ловокрадство!
- Потоа, по една година ја најдоа прегазена и се извинија.
- Глутницата за малку ќе се распаднаше, но шефот си најде нова жена.
- Фасцинантно!

На првите три точки слушнавме само бизарно мрморење, кое мојот сопатник вешто ми го толкуваше.

- У! Што беше тоа?
- Полв.
- А ова?
- Лисица!

(Ua! What Does the Fox Say?)

– У! А што е тоа?

– Не знам, можеби куна.

(на цртеж)

– УИИИФА!

– ЛИП ЛИП!

– ЈООП!

– А РУЛА!

– А РУЛА!

– А!

– РУЛА!

На последната, ни се врати завивање од двајца навистина големи лоши момци.

– О.

– Сублимно.

– Ауууууу!

За десерт, ловецот ме одведе и во неговиот ревивр, каде што точно ја знае локацијата на една глутница, затоа што глутницата пред неколку ноќи во близина заклала 14 овци од кои 9 нив одвлекла во шумата.

(облачиња)

– Ааа...

– Тоа се кучиња, нели?

– АУУУУУУ!

– ЛП!

– ОУУУУ!

– УУУ!

Малку бевме карани за ова последно скршнување, зашто биолозите очигледно веќе знаеја за ова плутница и не сакале повеќе да ја вознемируваат.

Сепак, следниот ден ми беше дозволено да одам на друга експедиција, овој пат со странски познајници на организаторите: еден хрватски и еден австриски биолог и нејзиниот сопруг, кој половина од времето го поминува спасувајќи од заробеништво мечки што играат, а другата половина црта научни илустрации за зоолошки градини.

– А, на мечките воопшто не им недостига играњето?

– Хаха! Звучиш како Иван!

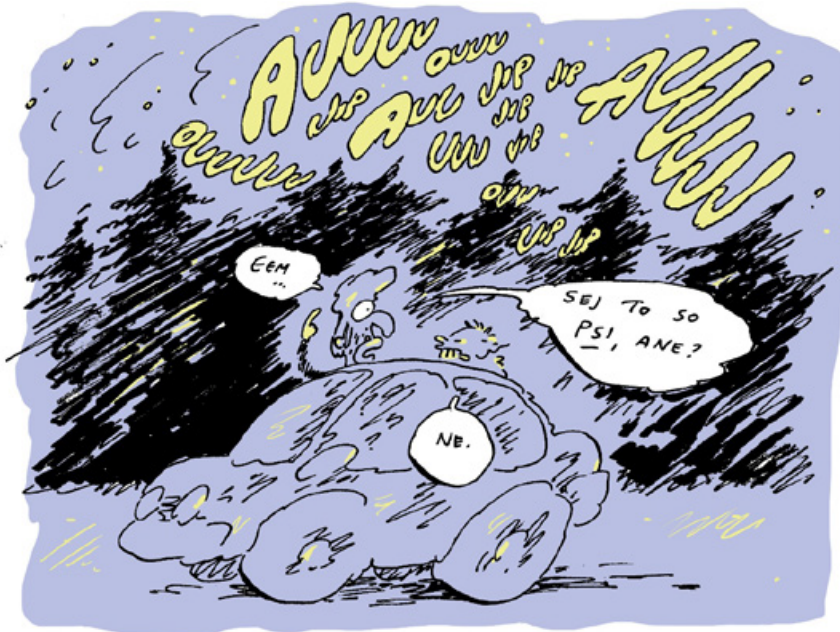
– ?

– Русин, кој тврди дека на животните им е подобро во заробеништво. Една од неговите танчерки ја изеле кога свирела на тамбура.

– Аха...

- Да, наводно затоа што нејзините нозе биле намачкани со мечкина маст.
- Разбирам.

И со тој тим имавме среќа на претпоследната локација и дури слушнавме како младенчињата завиваат, што тогаш значеше дека тие квадранти беа затворени и утредента можеме да земеме слободен ден.

- Да – добивме уште еден одговор.
- Аха. Овој пат со младенчиња.
- Почетничка среќа? Можеби.
- Можам утре за награда да одам на кино?
- Јип!
- Јип!
- Аууууууу!
- Јип!

– Дипломец во летното кино беше прекрасен десерт. Стомакот и сега ми кркори по завивање догодина.

– Аууууууу (forte, forte, non troppo leggero)!

Детска програма

Морам да бидам искрен: не сум љубител на модерни цртани филмови. Една од работите од кои најмногу се плашев додека чекав детето да исползи од под срцето беше како ќе се справам со неговата радост поради глупавата програма за деца денес.

– Види малечко, оваа е добра книга, а оваа е лоша. Јасно?

– Добро, ајде уште еднаш.

(во левата рака: Таму каде живеат дивите нешта; во десната рака: Многу здодевна книга)

Моите пријатели ми велат дека ја идеализирам забавата од сопственото детство. Но, да ги погледнеме разликите помеѓу популарните анимирани цртани филмови од нашето време и од сегашноста, на пример помеѓу цузето Смук или максипес Фик и Пепа прасе или возот Томас. Дали гледате некоја друга разлика освен тоа што првите се од источниот блок, а вторите од западниот блок?

Јас да ви кажам: Смук и Фик беа фантазиски цртани, чии јунаци палаво ги прекршуваа правилата на физиката и доброто однесување, но на крајот потпаѓаа под поентата за општа љубезност. Пепа и Томас живеат во баналниот свет на секојдневните проблеми, каде што на крајот се учат моралистички поенти корисни за комфортно преживување.

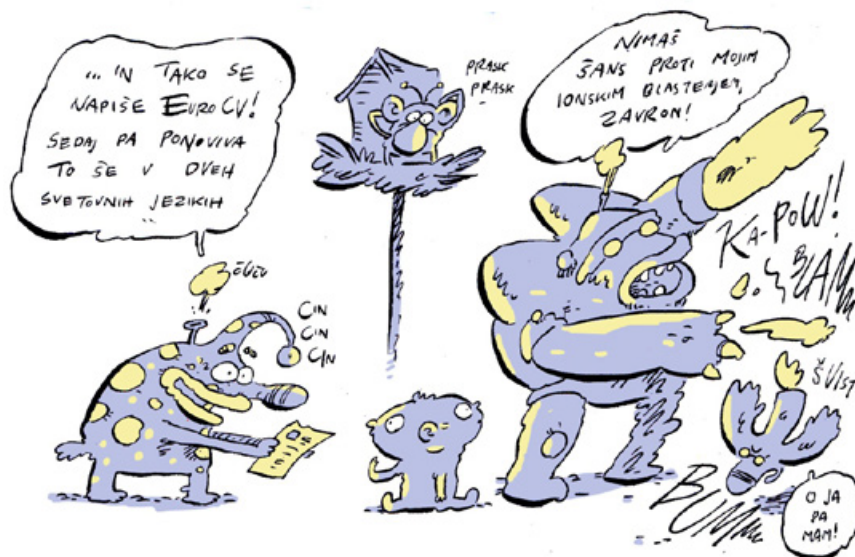

Пепа и Мелкијад

– Дојди Пепа: ќе ти покажам како се мава со снежни топки!

– Не, благодарам: мама рече дека само со неа смеам да одам на игралиште.

Знам, има и фантазиски цртани за поголеми деца, кои почнуваат да ја диктираат потрошувачката, дури и ги има во изобилство. Но, се чини дека овој меѓупростор на пресекот на фантазијата и хуманоста, претставен од Смук и Фик, некако ќе ни избега. Како да има само целосна адаптација на општествените правила од една страна и бегство во свет без никакви правила од друга страна.

... и така се пишува европско CV! А сега да го повториме тоа уште на два светски јазици...

– Немаш шанси против мојот јонски бластер (Саурон)!

– О, да, имам!

Звучи како дијагноза на денешното време, дури и на ниво на возрасни, каде што ни трубат дека треба да се биде реалист, да се прифатат правилата на дарвинистичкиот пазар и да избираме сонливи утопии, а од друга страна, нам, кои сме гладни за фантазија, на тој ист пазар, за дебели пари, ни се продаваат инфантилни светови на разни хобити и марвели! Можеби навистина.

Пепа прасе, барем мене ми е само здодевна, а Томас, ако го слушате, е сериозно застрашувачки. Забележете ја премисата: на изолиран остров живеат куп локомотиви кои во основа се однесуваат како деца, но во исто време работат напорно цел ден, на снег, дожд и жештина, за шефот на железницата, кој е облечен во класичен костим на капиталистите од 19 век: фрак, цилиндар и дебел слој сало.

– Каква детска работна сила, а? Молам!

– Ова се машини!

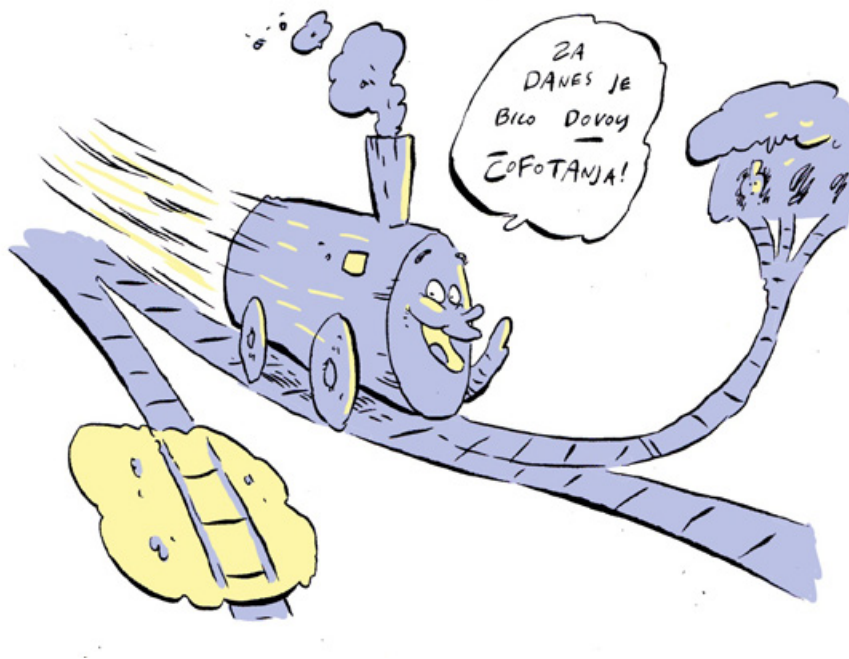
Вовчињата, со својата игривост, во секоја епизода привремено го кршат работниот процес и му прават проблеми на шефот, но потоа брзо ги решаваат со прекувремена работа и, пофалени, одат да спијат во отворената гаража, која наликува на соби со кревети на кат како од сиропиталиште на Дикенс и таму шепотејќи разговараат за лекциите од минатиот ден.

– Добро е да бидеш силен, само ако притоа си и полезен!

– заклучува Томас откако неговиот непромислен натпревар во сила со локалниот кран предизвикува оштетување на двете машини.

Повторно, во друга епизода, механичкото дете ја открива радоста од прскање на пријателите додека вози низ локвите. Сè е во ред додека не ги испрска вагоните кои носат брашно и јагоди за попладневната чајанка на господарите, а Томас, дури по диво возење низ островот, успева да ги смири шефовите со испорака на нова стока. На крајот, дебелите, со мало задоцнување се плеснуваат пред своите колачиња, а Томас на патот до гаражата го надминува искушението да помине уште низ една локва, иако во близина нема ниеден друг воз и конечно е слободен по цел ден работа.

– Доволно беше шлапкање за денес!

Добро, ќе речете, крајно бизарно и сомнително мирисливо по воспитување понизни работници, но вашето дете уште не го сфаќа сето ова и Томас го гледа само затоа што му се случуваат сите тие машини што чадат, јурат, креваат товар и свонат. Токму така, но, како прво, тоа на крајот ќе разбере сè, а финтата е токму во тоа што лекцијата ви влегува под кожа пред да ја сфатите како нешто чудно. И второ, кога вреска по моралистичките возови, малиот не сакајќи ми оди на нерви затоа што знам како дебилно се глумираат неговите идоли.

- Со бунтот против господинот Витермајер, си наштетуваме и самите себе!
- Подобро да се потрудиме: сигурно ќе забележи и ќе нè награди!
- Хихи!
- Вовчињата се...
- ФУ!
- ЧУ-ЧУ!
- ДИН!

Во крајна инстанција, накратко, мислам дека е важно пред сè со детето заедно да се забавуваме кога гледаме детски работи. Детската програма мора да му даде нешто и на возрасниот кој го чува детето, зашто, во спротивно, тој едноставно се изморува чекајќи да заврши и ги превртува очите од вкусот на своето потомство.

Цртаните, кои може да ги издржи и родителот, ми изгледаат важни и од друга причина. Некои моменти во нив се намигнување кон постарата публика, детето ќе забележи дека неговиот родител следи ниво на приказната што нему не му е достапно. И ќе му биде јасно дека е уште мал; дека има уште многу да научи; дека родителот знае повеќе и дека треба да тежнее и самиот да го достигне тоа ниво еден ден.

Програмата, која е целосно сведена на неговото ниво, барем делумно му кажува на детето: твојот мал, уште дебилен свет е сосема доволен; за него подготвивме посебна програма, посебен мебел и посебен јазик. Не треба да иташ кон глупаво сложениот свет на возрасните, ниту па да им се дозволи да уживаат во сладостите на животот како што се лапањето, читањето весник или готвењето, зашто сето ова е всушност малку без врска: стануваат флегми секогаш кога ќе ги вовлечеш во своето прекрасно универзумче, кое и онака е супериорно.

– Таго, доди!

– Не.

– Ти дојди...

Пилатол

Шпоре

Тенџе

Пецка

И ако повторно ја проширам поентата на навидум возрасни логаритми, нешто слично е и со ретардацијата на ТВ-програмите во недетските регии. Ако реалните шоуа насекаде ги земаат местата на поинтелигентни емисии насочени кон подобрување на публиката – ако на народните маси им го даваш она што тие го „сакаат“ и она што можат да го разберат

со што е можно помал напор – тогаш секоја малку поинтелектуално или емотивно сложена програма брзо ќе стане пречка за личниот раст, односно дрзок исечок од здодевниот и во себе затворен свет на „елитите“, кои немаат никаква врска со вистинскиот свет на работникот, здрвен пред екранот со реално шоу.